

LICHTSPOOR

Van blijdschap niet geloven

‘Ongelooflijk! Echt waar? Heb ik het gehaald?’ Misschien zei u het wel toen u ooit examen had gedaan en niet anders verwachtte, dan te zakken. Wat een verrassing! Toch geslaagd!

Wat is er onverwacht, verrassender en ongelooflijker dan Pasen! Dat echt die onverbiddelijk-heersende dood overwonnen is. Dat werkelijk de zonde het laatste woord niet heeft. Dat die macht voorgoed is onttroond. Dat het nieuwe leven is begonnen in de hof van Jozef van Arimathea en dat het zich doorzet in uw bestaan. Onbegrijpelijk toch? Lees je in het evangelie de reacties van vrouwen en discipelen, dan merk je dat ook zij er moeite genoeg mee hadden. Maar Hij die inderdaad was opgestaan, heeft zich alle moeite getroost om te overtuigen van Pasen en zijn volgelingen in de blijdschap daarover te laten delen. Telkens weer heeft Hij hen opgezocht. Zo ook in Lukas 24, vers 41. Plotseling staat Hij in hun midden met zijn vredegroet.

En zij? Ze schrikken alleen maar. Ze denken een geestverschijning te zien. Jezus zegt dan nog eens met nadruk dat Hij het Zelf is en toont hun als bewijs zijn doorboorde handen en voeten. Maar nóg kunnen ze het niet geloven. Ze zijn door *twijfel* niet geloven: Het kan toch zeker niet, dat een dode opstaat?! Je kunt ook niet geloven uit verzet: Je voelt de consequenties aan en die wil je niet. Je kunt ook van *blijdschap* niet geloven: Dan is het zo overweldigend, dat je er haast bang van wordt. Dat kan toch niet waar zijn!?! Dat kan toch niet voor mij zijn? Daar zit veel positiefs in, maar blijft het geen ongeloof? Blijft dan niet, dat we ons niet aan Christus kwijtraken? Dat we niet simpelweg *geloven* wat Hij zegt?

We willen het ergens zelf nog kunnen bevatten, met ons verstand of anders met ons gevoel, onze beleving. We willen het kunnen plaatsen. Maar niet dat wij het evangelie een plaats kunnen geven doet er toe. Het evangelie geeft ons plaats. Ruimte, licht en leven. En dat mogen we nu zomaar aan ons laten gebeuren. Dan bloeit de vreugde open. We mogen ons dankbaar verblijden in Gods genadig heil. Daartoe zoekt de Heere Jezus ons nog steeds op in de verkondiging van het evangelie. En zelfs wil Hij het zichtbaar maken in de tekenen van water, brood en wijn. Zo geduldig en zo nederig is Jezus Christus. De Heiland, die leeft! ■

Ds. J. Westland
Putten

‘Ik heb ervaren dat ik mijn leven lang gedragen word’

Hoeveel leed kan een mens in z'n leven aan? Sommige mensen krijgen zoveel klappen te verwerken, dat je je afvraagt, waar iemand de kracht vandaan haalt, om verder te kunnen. Krijn Flikweert (82) uit Papendrecht, oud-directeur van een mavo-school, verloor bij de watersnoodramp van 1953 zijn ouders, zijn broertje en zusje. Tweemaal stond hij aan het graf van een zoon. Vorig jaar overleden zijn broer en zijn vrouw. ‘Ik heb ervaren dat ik mijn hele leven gedragen word.’

Tien dagen na de verwoestende watersnood van 1 februari 1953, die aan 1836 mensen het leven kostte, krijgt Krijn de mededeling dat het lichaam van zijn broertje is gevonden. ‘Ik zat toen in Utrecht op kweekschool De Driestar, en woonde met medeleerlingen als evacuë uit Zeeland twee maanden lang ▶

in jeugdherberg Rhijnauwen. Die dag ben ik niet naar school gegaan. Op de rand van mijn bed, onder de hanenbalken, las ik het boek Job in één adem uit. Job is alles kwijt. Midden in die wanhopige situatie verlaat hij zich op God, zijn laatste houvast. Daar putte ik kracht uit.'

Krijn beseft goed dat hij zelf ternauwernood aan de dood was ontsnapt. De

vrijdag vóór de watersnoodramp was hij nog in zijn ouderlijk huis in Nieuwerkerk (Schouwen-Duiveland), het dorpje waarvan 288 dorpsgenoten zouden verdrinken. Vanuit Krabbendijke reisde hij naar de kleine boerderij van zijn ouders. 'Er was onverwacht een Amerikaans familielid bij ons thuis en ik zou tolken voor mijn moeder. Ik had vrijaf gekregen van meneer Kuijt, de schoolleider. "Denk erom dat je niet het weekend blijft", had hij gezegd, want zaterdagochtend waren er nog lessen, en 's avonds was er catechisatie. Achteraf is dat mijn redding geweest.'

In de nacht van zaterdag op zondag brak de stormvloed los, die in combinatie met springtij de bewoners van Zeeland en Zuid-Holland verraste. 'Ons internaat stond buitendijks. Toen ik 's zondags uit bed stapte, stond de slaapkamer blank. Over de vloedplanken vluchtten we naar de school.'

Vorgevoel

In de dagen die volgden drong de omvang van de ramp pas heel langzaam tot de overlevenden door. Krijn

moest het doen met flarden onheilspellende berichten, over dorpen 'waar geen steen op de andere staat', of over bekenden, die 'familieleden voor hun ogen hadden zien verdrinken'. Er volgde een evacuatie, via Utrecht naar Zoetermeer. 'Ik dacht dat m'n ouders zich wel

'Nog voor ik opsta, lig ik op bed te lezen. Als ik dat gedaan heb, kan ik weer vooruit'

zorgen zouden maken over mijn situatie. Naar hún lot kon ik slechts gissen. Naarmate

de tijd verstreek, kreeg ik wel steeds meer een angstig vorgevoel.'

Weken gingen er voorbij. In Bunnik ontmoette hij bij toeval schooldirecteur Kuijt, die zo goed en zo kwaad als het ging de opleiding wilde voortzetten in een tijdelijk onderkomen aan de Utrechtse Maliebaan. 'Maar ik wilde stoppen. Mijn vader had altijd de kosten betaald, waar moest ik het nu van doen? Ik wist niet hoe ik verder moest. Kuijt en mijn medestudenten sleepten me er door heen.'

Begravenis

Begin april '53 is mijn vader gevonden, in juli, op mijn verjaardag, mijn moeder. 'Haar lichaam zat in het net van vissers op de Oosterschelde.' Het was, mede door die omstandigheden, een langgerekt rouwproces.' In juni '54 vond de (her)begravenis plaats. 'De dominee van de Gereformeerde Gemeente preekte over Lucas 13, over de ineensstorting van de toren van Siloam waarbij 18 mensen omkwamen. Hadden zij meer schuld dan andere inwoners van Jeruzalem? "Nee", zegt Jezus, "maar als u

zich niet bekeert, zult u allen omkomen". Zijn zusje werd toen nog vermist en zou pas - als laatste rampslachtoffer van het dorp - bij het uitdiepen van sloten in het najaar van 1954 door zijn broer worden geïdentificeerd. Veel troost bevatte de plechtigheid voor Krijn dan ook niet.

Veel meer had hij aan de gesprekken met Riet, zijn aanstaande vrouw, die het rouwproces van dichtbij meebeleefde. 'We hebben altijd open over het verlies gesproken. We haalden herinneringen op, ik kon thuis mijn verdriet kwijt.'

Zonde

Jaren na de ramp sloeg de rouw om in knagende vragen ('Waarom heb ik het overleefd?') en een soort zelfverwijt. 'Maar God opende steeds nieuwe wegen. De eerste jaren dat ik onderwijzer was in Papendrecht, had ik overvolle klassen. 's Avonds studeerde ik voor de hoofdakte. Het werk groeide me boven het hoofd en ik overwoog het bijtje er bij neer te gooien. In pastorale gesprekken met mijn wijkpredikant spraken we over de vraag of dat wat mij was overkomen toch geen straf op de zonde was. Ergens had die gedachte toch in mijn ziel postgevat. Die gesprekken brachten een doorbraak en een keerpunt in mijn leven, waardoor ik veel meer zicht mocht krijgen op de vergeving in Christus.'

Muziek is een rode draad in het leven van Krijn. Hij was jaren lid van een oratoriumkoor en in zijn huiskamer prijkt een groot orgel. 'Liederen hebben me door dieptepunten heen geholpen. Psalm 84 bijvoorbeeld: "Zij gaan van kracht tot kracht steeds voort", of een lied als dit: "Al de

weg leidt mij mijn Heiland, Wat verlangt mijn ziel dan meer? Zou ik immer aan Hem twijfelen, Die mij voortleidt keer op keer?" Of een ander lied uit de bundel van Joh. de Heer: "Als de levensstormen woeden, rondom mij op zee of land, dan zal ik mijn toevlucht zoeken, in de schaduw van Gods hand."'

Oude wonden

In 2000 verongelukte zijn jongste zoon Ad Flikweert, marktonderzoeker, onderweg naar een ski-vakantie in Oostenrijk. Drie jaar geleden, op 3 januari 2014, kregen Krijn

en Riet nog zo'n Jobstijding te verwerken. Hun zoon Johan, predikant te Wierden, overlijdt na een hartstilstand. In 2016 moet Krijn afscheid nemen van zijn vrouw Riet en zijn broer. De herhaalde confrontaties met de dood halen oude wonden open. Eigenlijk is hij in die recente rouwprocessen ook nog veel bezig met het onverwerkte verdriet uit zijn jeugd, beaamt hij. Mensen vragen vaak: "Hoe kun je na zoiets verder?" Ik begin de dag met de Bijbel. Nog voor ik opsta, lig ik op bed te lezen. Als ik dat gedaan heb, kan ik weer vooruit.'

'Ga je mee?'

Hij heeft alle preken van zijn zoon Johan in de kast liggen, ook geluidsopnames van kerkdiensten waarin hij voorging. 'Het reproduceren daarvan kan ik nog niet aan. Elke week stuurde hij me 's zaterdags een mail met zijn preek of preken. Daar spraken we dan over. 'Het leven is mij Christus, het sterven is mij winst'. "Als de Here me roept, dan weet ik het", zei hij.' Aan de laatste levensweek van Riet bewaart Krijn bijzondere herinneringen. 'Toen ik het aan het begin van mijn loopbaan, in Tholen, heel zwaar had, ondersteunde ze me altijd met de bijbeltekst waarin Jezus zegt: "Ik ben met u al de dagen". In die laatste dagen in het ziekenhuis, in de week van Pasen vorig jaar, las ik met haar varianten op die tekst: "Al ga ik door een dal van schaduwen van de dood, ik vrees geen kwaad, want Gij zijt bij mij." Toen ik op de dag van haar overlijden samen met mijn dochter Marjo en haar man bij haar kwam, zei ze: "Ga je mee? Hij roept me.... Hij staat te wenken..." Met een heldere stem zong ze nog een lied, terwijl mijn schoondochter en twee kleinkinderen aan haar bed stonden: "Ga niet alleen door 't leven, die last is u te zwaar. Laat Eén uw sterkte wezen, ga tot uw Middelaar".'

Het appartement van Krijn ligt aan de oever van de Merwede. Aan de overzijde ligt Dordrecht. Hij geniet van het uitzicht. 'Het water is een vijand en een vriend.' De golven glinsteren in het zonlicht. 'Zal ik tot slot Psalm 84 voor jullie spelen?'

Vanbinnen en vanbuiten

Het geluid van de tondeuse bezorgde haar een rilling. Willeke, haar dochter, stond er mee in haar hand en zij zat op een keukenstoel met een handdoek om haar schouders.

‘Weet je het zeker, mam?’

Ze knikte en dacht aan het wakker worden op een kussen vol met plukken haar.

Aan het feit dat ze de wc drie keer per dag met de stofzuiger deed, want op die witte tegels zag je alles. En sinds vorige week aldoor. Ze keek naar de pruik die klaarlag. Iedereen zei dat hij heel onopvallend was, haar eigen kleur, geknipt zoals ze het al jaren had.

‘Begin nou maar!’

Schor klonk haar stem. Iets kouds op haar hoofd, ze klemde haar lippen op elkaar. Flink zijn, anders werd het voor Willeke ook te lastig allemaal. Om haar heen dwarrelde de lokken, bruin met nog maar een heel klein beetje grijs. Dat was ook van de laatste tijd, die eerste grijze haren zaten er ineens na de operatie. ‘Gaat het, mam?’

Manon, haar vierjarige kleindochter, keek op van haar puzzel. Ze sloeg haar haar handje voor haar mond. Schrikogen. ‘Mamma, kijk nou wat je doet. Oma’s haar!’

Dapper zijn en geruststellen, daar was ze goed in tegenwoordig.

‘Dat is beter, want het valt uit van de chemo. Oma heeft nu toch een pruik? Die zet ik straks op.’

‘Ik vind het niet leuk!’ zei Manon, ze liet haar speelgoed in de steek en kwam de plukken haar bijeenvegen rond de stoel. Haar kleine handen leken het bergje haar te koesteren.

‘Voor wie is dit dan? Het mag echt niet in de vuilnisbak, hoor!’

‘Eh..’ Daar had ze nog niet over nagedacht. Het leek ineens heel verkeerd om het haar in de pe-daalemmer te gooien.

Toen alles eraf was kwam Willeke met de spiegel. ‘Weet je dat je eigenlijk een heel mooi hoofd hebt, mam. De vorm van je schedel, bedoel ik.’ Ze keek en keek en keek. Haar hoofd leek kleiner, haar ogen groter en donkerder. De wenkbrauwen vielen op, maar die zouden ook nog wel verdwijnen.

Manon wilde een tupper voor het haar. ‘Wie stopt er nou haar in een etensbakje?’ hield Willeke de boot af. ‘Doe maar joh, laat haar maar even, ‘zei ze, ‘wat geeft dat nou. Ik gooi het later wel weg.’ ‘Echt niet!’ klonk het boos van de grond.

‘Wat wil je er dan mee? Niemand heeft daar toch iets aan?’

‘Bewaren!’ zei Manon dringend.

Later na het theedrinken kwam Manon op haar schoot zitten. De pruik lag al weer op tafel. Ze had het precies tien minuten volgehouden, toen werd de kriebel te erg. Manon leunde tegen de lege plek, waar het nog pijn deed. Maar het gewicht van haar kleindochter was te verdragen.

Ze keken naar buiten, naar de schapen en de lammetjes die in het weiland achter het huis liepen en dansten. In het prikkeldraad hingen krulletjes schapenhaar.

Er vloog net een spreekwoord op, met een plukje in zijn snavel. Had ze niet vorige week uitgelegd aan Manon dat spreekwoorden het schapenhaar gebruiken om hun nest te stofferen voor de jonkies die komen zouden?

Ze keken elkaar aan, in hun ogen dezelfde ontdekking en dezelfde vraag.

‘Ja?’ vroeg ze nog, terwijl ze in haar Crocs schoot. Manon knikte en hield haar hand op het bakje, zodat het haar niet zou wegwaaien voor ze bij het prikkeldraad waren.

En och, daar woei het toch alle kanten op. Maar dat was niet erg, er bleef genoeg in het prikkeldraad hangen.

Toen ze omkeek zag ze Willeke voor raam staan. Lachend maakte die een gebaar over haar hoofd. Wat riep ze nou?

‘Koud zeker?’

Eigenlijk viel dat best mee. Ze voelde de armpjes van Manon om haar hals toen ze haar optilde. Aarzelend streelde een kleine hand haar achterhoofd.

‘Het gaat weer groeien toch, oma?’

‘Ja hoor, ik krijg weer nieuw haar.’

‘Toen ik een baby was, was ik ook kaal, toen kreeg ik babyhaar, krijg jij ook babyhaar, oma?’

Knikken kon, ook als je stem niet wilde. Manon dacht even na en langzamerhand werden haar ogen sterretjes.

‘Of word je gewoon helemaal nieuw? Oma?’

Ze drukte haar lippen tegen het zachte wangetje en fluisterde schor: ‘Daar vertrouw ik op, helemaal nieuw! Hoe mooi is dat?’

Manon schaterde het uit. ‘Ook je tenen en je oren, oma, en de rest?’

‘Hart en ziel, helemaal, vanbinnen en vanbuiten!’ ■

Paaslied met een vraagteken

Pasen is het feest van de uitroeptekens. In veel liederen over de opstanding van Jezus Christus eindigt elk couplet met een stralend: Halleluja! En daar is alle reden toe, want ‘Jezus leeft! Nu is de dood mij de toegang tot het leven.’

Dat zijn hoge tonen, letterlijk en figuurlijk. Het zou zomaar kunnen dat u daar even niet bij kunt en dat u meer met vraagtekens leeft, dan met uitroeptekens. Meer in het halfduister, dan in het licht.

Op de achterpagina van dit nummer van Lichtspoor staat een Paaslied, dat minder hooggestemd begint. ‘Wij delen verdriet en zorgen met hen die Gij achterliet’. Het is de ervaring van de discipelen op de Paasmorgen, op weg naar het graf, zoals beschreven staat in het Johannes-evangelie, hoofdstuk 20. ‘Wij wandelen in de morgen, maar wij vinden Uw lichaam niet.’ De verwondering en verwarring over de ontdekking van het geopende graf, loopt uit op een gebed: ‘O Heer, laat een engel komen, opdat van ons moede hart de steen worde weggenomen.’

Iemand schreef bij het bijbelgedeelte: ‘Het licht schijnt, ook als wij het (nog) niet zien. Dat is de stille troost die deze geschiedenis ons kan bieden.’ Dat Paaslicht is door *niemand* te stuiten.

Daarom is dat ene vraagteken in dit lied ook zo op z’n plaats: Leggen wij onze twijfel af? ■

Wij delen verdriet en zorgen
met hen die Gij achterliet.

Uw macht is zo diep verborgen,
wij wandelen in de morgen,
maar wij vinden Uw lichaam niet.

Wij vinden een open groeve.
Wij blijven verwonderd staan
en met wie Gij liefhadt vertoeven.
Hij die U het meest bedroefde
mag het eerste naar binnen gaan.

Wij gaan met die ander binnen,
vrijwillig in 't donker graf.
Het achtergebleven linnen
doet hem het geloof herwinnen.
Leggen wij onze twijfel af?

O Heer, laat een engel komen,
opdat van ons moede hart
de steen worde weggenomen.
O Heer, laat een engel komen,
want wij zijn in onszelf verward.

En doe ons de Schriften open,
zoals Gij het graf ontsluit,
dan zullen wij als gedoopten
voorgoed met de Uwen lopen
in het paaslicht dat niemand stuit.

LICHTSPOOR

Lichtspoor verschijnt zes maal
per jaar en is een uitgave van
de IZB, vereniging voor zending
in Nederland.

Redactie:

ds. J.H. Gijsbertsen (voorzitter)
M. Verkaik (secretariaat)
ds. H.G. de Graaff
ds. J. Westland
K. van Noppen

Redactie-adres:

Breestraat 59-61
3818 BH Amersfoort
Tel. 033-4611949
E-mail: info@izb.nl